

תוכן עניינים

3.....	מבוא
4.....	יצירה מוגנת
5.....	הגנה חוזית
10.....	היקף ההגנה על יצירות באינטרנט
12.....	מגמות עתידיות
13.....	הפרה תורמת
16.....	דיון ומסקנות
21.....	סיכום
22.....	רשימה ביבליוגרפית

מבוא

דיני זכויות היוצרים נועדו להעניק הגנה ליצירותיו של היוצר. התכלית העומדת בבסיס דיני זכויות היוצרים, נועדה לאזן בין אינטרסים המתנגשים בסוגיה זו. מחד, האינטרס האישי של היוצר הינו כי יצירתו תוגן מפני שימוש והעתקה על מנת שהוא יוכל להפיק רווחים כלכליים מהיצירה. מאידך, האינטרס הציבורי הינו לאפשר את השימוש ביצירה באופן נרחב על מנת שזו תוכל לתרום לפיתוח עתידי ולקידום התרבות.

בשנים האחרונות, לאחר התפתחותה של רשת האינטרנט, התמודדו בתי המשפט עם סוגיות שאינן פשוטות, במסגרתן נאלצו בתי המשפט להתאים את דיני זכויות היוצרים לשימושים חדשניים הנעשים באינטרנט. במסגרת כך, התמודדו בתי המשפט גם עם שאלת היקף ההגנה שתחול על יצירות המופרות באמצעות רשת האינטרנט.

מעיון בסוגיה זו ובפסיקות הרלבנטיות, אשר עליהן נעמוד בהרחבה במסגרת העבודה, ניכרת מבוכה רבה על ידי בתי המשפט בקשר לאופן ההתמודדות עם הפרות המבוצעות באינטרנט. קושי זה נובע למעשה מחוסר יכולת טכנית לנהל הליך משפטי כנגד גורמים בלתי ידועים. כידוע, אתרי אינטרנט רבים אינם מפרסמים את זהות העומדים מאחורי האתר ואת זהות בעלי האתר, והיכולת הטכנית לפעול כנגד אתרים אלו, ככל שהם מפרים או מסייעים להפרה של זכויות יוצרים, הינה מוגבלת במיוחד.

במסגרת עבודה זו, נבקש לעמוד על הסוגיה העקרונית ועל היקף ההגנה שמעניק בית המשפט ליצירות המופרות באמצעות רשת האינטרנט. במסגרת כך, נעמוד גם על התכליות העומדות בבסיסם של דיני זכויות היוצרים, ועל התאמתם להגנות שמקורן איננו בדיני זכויות היוצרים. כמו כן נעמוד על מגמות עתידיות בשאלת היקף ההגנה על הפרות אינטרנטיות, לרבות התייחסות להצעת החוק העומדת בימים אלו על שולחנותיהן של ועדות הכנסת.

בראשית העבודה, נציג את דיני זכויות היוצרים בכלל, כפי שבאים לידי ביטוי בחקיקה ובפסיקה העקרונית. בהמשך לכך, נציג גם מסגרות המעניקות הגנה ליצירה, שמקורן איננו בדיני זכויות היוצרים, ובמיוחד נעמוד על הדין באשר להגנה שמקורה בחוזה שנכרת בין הצדדים בהסכמה. במסגרת חלק זה נעמוד על התכליות העומדות בבסיס דיני זכויות היוצרים, ונציג את ההבחנה הראויה לטעמנו בין סוגי יצירות לעניין תחולתה של ההגנה החוזית. בחלק השני, נעמוד על פסיקות בתי המשפט הנוגעות באופן ספציפי להפרות אינטרנטיות, ונציג את הקושי העיקרי במתן הגנה ובהתמודדות אפקטיבית כנגד הפרות אלו, כאמור לעיל. בהמשך לכך, נציג את המגמות העתידיות, הנוגעות בין היתר גם לקושי האמור, ונציג את הפתרונות שהוצעו על ידי בית המשפט ואת הצעת החוק הקיימת בסוגיה זו אשר נועדה לתת פתרון מעשי לקושי זה. במסגרת כך, נעמוד גם על הדוקטרינה, פרי פיתוח הפסיקה, שנועדה להתמודד במקרים מסוימים עם הפרות עקיפות, ואשר בתי המשפט עשו בה שימוש גם בנוגע להפרות אינטרנטיות. לסיום, נדון בפרשנות הראויה לתנאים שנקבעו להחלתה של הדוקטרינה, ונציג את עמדתנו לפיה יש להבחין בין סוגי יצירות שונות לעניין התנאים המרכיבים את הדוקטרינה, ולעניין נטלי ההוכחה באשר לתנאים אלו.

יצירה מוגנת

ההגנה על זכויות יוצרים מעוגנת בחוק זכויות יוצרים¹. במסגרת החוק נקבעה רשימת היצירות שעליהן תחול ההגנה. חשיבותה של הרשימה הקבועה בחוק, מקבלת משנה תוקף לנוכח ההוראה הקבועה בסעיף 3 לחוק הקובע בהאי לישנא:

"לא תהא זכות יוצרים ביצירה אלא לפי הוראות חוק זה".

בשים לב להוראת חוק זו, המגבילה את היקף ההגנה על זכויות יוצרים רק למסגרת שנקבעה בחוק, קובע החוק רשימה של סוגי יצירות שעליהן תחול ההגנה. רשימה זו קבועה בסעיף 4 לחוק, הקובע כך:

(א) זכות יוצרים תהא ביצירות אלה:

(1) יצירה מקורית שהיא יצירה ספרותית, יצירה אמנותית, יצירה דרמטית או יצירה מוסיקלית, המקובעת בצורה כלשהי;

(2) תקליט;

ובלבד שהתקיים לגבי היצירות האמורות אחד התנאים הקבועים בסעיף 8 או שיש בהן זכות יוצרים מכוח צו לפי סעיף 9.

(ב) לעניין סעיף קטן (א), מקוריות של לקט היא המקוריות בבחירה ובסידור של היצירות או של הנתונים שבו.

נוכח האמור בהוראת סעיף 3 לחוק, עולה כי ההגנה הקבועה בחוק תינתן רק לאחד מארבעה סוגי היצירות המנויות בסעיף 4 לחוק. יצירה שאיננה נופלת לאחת מהחלופות הקבועות בסעיף 4 לא תהא זכאית להגנה על פי החוק.

בפסיקה נדונה השאלה האם ניתן להחיל על שימוש פסול ביצירה את דיני עשיית עושר ולא במשפט אף כאשר לא ניתן להחיל על היצירה את ההגנה מכוחו של חוק זכויות יוצרים². שאלה זו נדונה בפסק הדין הידוע בעניין א.ש.י.ר.³, שם נקבע כי אין לראות בהוראת סעיף 3 לחוק זכויות יוצרים ככזו היוצרת הסדר שלילי, והפוסלת את האפשרות לתבוע בגין השימוש ביצירה על פי עילת עשיית עושר ולא במשפט. עם זאת, יש לשים לב, כי פסק הדין בעניין א.ש.י.ר. ניתן עוד בטרם נחקק החוק בנוסחו החדש, ובטרם עוגן סעיף 3 לחוק. חוק זכות יוצרים במתכונתו כיום, הינו גלגול נוסף וחדשני, של חוק דומה משנת 1911. פסקי הדין שעסקו בדיני זכויות יוצרים לפני שנת 2007, השנה בה נחקק החוק החדש, עסקו בהוראות החוק הישן. כאמור, במסגרת החוק הישן לא נקבעה הוראה דומה להוראה הקבועה כיום בסעיף 3 לחוק החדש, ויש מקום להרהר האם הלכת בית המשפט שנקבעה בעניין א.ש.י.ר. תמשיך לחול חרף עיגונו של סעיף 3 לחוק⁴.

בעקבות הלכת א.ש.י.ר, בה נקבע כי עילת התביעה מדיני זכויות יוצרים עומדת במקביל לעילת התביעה מדיני עשיית עושר ולא במשפט, נקבע בפסיקה כי בנסיבות המתאימות ניתן יהיה לתבוע בעקבות עשיית שימוש ביצירה אף בגין עילות נוספות.

¹ חוק זכות יוצרים, תשס"ח-2007. (להלן: "חוק זכויות יוצרים" ו/או "החוק").

² ראה סעיף 1 לחוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט-1979.

³ רע"א 5768/94 א.ש.י.ר. יבוא יצור והפצה בע"מ נ' פורום אביזרים ומוצרי צריכה בע"מ, (פורסם בנבו, 23.09.89). 289.

⁴ ראה: ת' אפורי, חוק זכות יוצרים, (2012). בעמ' 88. ובה"ש 4 שם הובאו מקרים בהם עשה בית המשפט שימוש בהלכת א.ש.י.ר. אף בפסקי דין שניתנו לאחר כניסתו לתוקף של החוק החדש.